Дістав я оце листа... Не чийого, а свого-таки. Повернувся назад, ще й з такою дописко́ю... Але перше, ніж про дописку, мушу розказати, до кого то та що таке в тому листі я писав. Не повірите! Що, мовляв, хочу повернутися до Совєтського Союзу, на Україну себто. Писав же я до свого кума й приятеля, що ото сам недавно виїхав з Америки на Україну. Та ви ж його знаєте! Жив тут на П'ятій вулиці, щодня можна було його побачити в парку Томпкінс Сквер. Такий опасистий...

Ми так умовилися, що писатимемо листи мовою тільки нам зрозумілою. Наприклад, коли кум писатиме, що там у них мануфактури хоч завались, то значить, що я маю йому вислати на пару костюмів чи з десяток квітчастих хусток. А коли чоботами добрими похвалиться, то я тут маю піти на Орчард-стріт і накупити всякої шкіри. Бо, бачите, є в мене його гроші.

Але перше треба вам сказати, що кум сам там недавно, яких два роки ще не минуло. Довго він вибирався! Не то що страха мав, він таки звихнений чоловік був, усьому написаному в їхніх газетах вірив. Авжеж, там рай! Але треба ж було переправити туди своє майно, мав він, либонь, яких тисяч п'ятдесят. То слав та й слав у Ружин до рідні пакунки. Сестра і брат тими пакунками хати собі побудували, а в ті хати він наслав,— Господи, чого тільки не наслав!? І холодильники, і телевізори, і пральні машини, і кравецькі всякі, і самокатів хлопцям... Ще й навіть одному школяреві друкарську машинку вислав. А що тут має він пенсію та до Совєтського Союзу пенсій не висилають, то...

Я все забігаю наперед... Отож, хочу сказати вам, що умовилися ми писати все навпаки. Як напише, що їде в далеку екскурсію, то це значить, що не минуло його заслання. А як напише, що багато граків на полі урожай знищили, то це значить правда те все, що про колгоспи читаємо ми тут. Ну, нічого... Дістаю я листи, іду до банку, беру гроші і йду купувати те, про що сказано в Петровому листі. А тут ще й почала приходити мені газетка "Вісті з України". Певно, Петро мою адресу подав.

Приходить раз ця газетка, розгортаю її, дивлюся — знайома фізіономія визирає звідти. Та таки ж Петрова, тільки щось дуже інтелігентно втягнені щоки. Він тут був такий огрядний, кругловидий, із пузцем, нівроку. Але на фотографії пузка не видно,— та й подумав я, за гойні харчі, карасі в сметані нічого не пишеш ти... мабуть, їсти тобі висилати не треба... То дивно мені, чого ти так змарнів?

А під портретом ось і допис. Його ж таки іменем підписаний. Петро Сухостав. Еге, ось воно що, Петро Сухостав на старості літ у журналісти пошився. Щось не чувати було за ним цього — але нехай! Читаю. Читаю — і очі на лоб мені лізуть, усе вище й вище. Читаю, що наш Нью-Йорк, наш увесь давнтавн переповнений напівголодними, напівтрупами. Люди тиняються по вулицях безробітні, не мають за що купити сто грам хліба. Та й по крамницях нічого нема: ані масла, ані молока, ані сала... А за м'ясо то вже й не кажи! За хлібом стоять довжелезні черги, ще з ночі застоюють їх, а поміж чергами — і на вулицях також! — походжають розжирілі поліцаї та періщать по головах безборонне населення гумовими палицями.

Читаю, читаю, ще раз дивлюся на портрет і на підпис — ні, таки правду кажуть мої очі. Петро Сухостав. А щоб ти удавився! Де ж твоя совість, чоловіче? Та ти ж, падлюко, цією Америкою збагатив усю свою рідню та ще й тепер із неї гроші тягнеш! Це вже хто-хто, а я найкраще знаю. Ти ж мені дав доручення вибирати з банку твою пенсію, яку ти хитромудро скерував із соціяльного забезпечення на адресу банку. За цю пенсію я ж тобі висилаю любенькі тобі пакуночки із "злиденної" Америки. Еге! Якби то там було так добре, як ти пишеш, то не просив би ти ані шкіри на чоботи, ані хусток, ані наших довгописних олівців.

Плювався я, плювався, лаяв бісової віри Петра, а тоді думаю: "Ой, видко, там тобі непереливки, коли мусиш таку брехню в живі очі пускати! Та ти ж найкраще знаєш, що всякий, тут читаючи твої дурні побрехеньки, аж за боки береться, регоче! Для кого це ти пишеш?" Щось тут воно не те! Може, Петро загубив там людську совість, а може, й біда чоловікові. Попався в лабети, горопашний, та й підписує, що хтось інший написав,—

аби лихо тихо. Може, не лаяти, а пожаліти треба, що пропав чоловік ні за цапову душу. Може б, він і радий би вже назад, та ба... Десь, може, ляпнув щось...

Думав я, думав — та й надумав. Дай, гадаю собі, катну й я йому листа. Побачимо, що то відпише. А що, якби я отак написав йому, що й я вже хочу повернутися на Україну? Осточортів мені капіталістичний світ, спродам усе, сам виїду і сім'ю із собою заберу. Мовляв, ми давно мріємо про це, а тепер уже вирішив остаточно. Продаю хату (а вона в мене вартує сорок шість тисяч), беру із собою всі свої статки-маєтки і-і-і гайда на Україну!

Словом, таке написав: спродамся і вантажуся на пароплав! Хочу ще й я пожити в добрі та достатку, як ти, куме Петре! Ще й других намовлю!

Оце тобі, Петре, горішок, розкуси! А хто ж тоді твою пенсію вибиратиме з банку? Чи воно гарно так — з Америки хліб їсти і на неї клепати? Ану, що то ти мені тепер заспіваєш?

І оце таке, як бачите! Лист мій за тиждень повернувся, тільки не з України, не з Києва, не з Ружина — а із східного Берліна. На конверті — берлінський штамп із датою повороту назад, а в конверті — мій лист. І поперек усього мого писання червоними літерами поставлено резолюцію: "Ду-урні, сидіть на місці!"